

Tri člana Pomorskog muzeja Crne Gore zajedno sa nekoliko prijatelja Muzeja i pridruženih Kotorana 10. marta ove godine obišlo je Pomorski muzej u Istanbulu gdje su razgledali eksponate i upoznali se sa pojedinim aspektima rada te znamenite institucije. U posjeti istambulskom Pomorskom muzeju su iz Pomorskog muzeja Crne Gore, bili **mr Mileva Pejaković Vujošević**, direktorica kotorskog muzeja, **Slavko Dabinović**, bibliotekar, i **Božana Biskupović**, sekretar Muzeja. U njihovom društvu su bili veliki prijatelji našeg muzeja **don Anton Belan**, generalni vikar Kotorske biskupije, i **don Anto Dragobratović**, dobrotski župnik, te **Ivica Biskupović**, nastavnik kotorske Srednje pomorske škole, i drugi. Posjet ovom znamenitom istambulskom muzeju bio je dio programa *ekskurzije* koju smo organizovali zajedno sa našim prijateljima povodom 8. marta Međunarodnog dana žena. **(Više na stranama 4, 5 i 6)**

Naš muzej *Vrhunski izbor* azijskih turista

Pomorskom muzeju Crne Gore u martu je stiglo vrijedno priznanje azijske internet agencije www.lianorg.com koja je kotorski muzej uvrstila među vrhunske izbore (TOP CHOICE) atrakcija u 2015. godine. Azijska agencija proglasila je Pomorski muzej u vrhunski izbor zbog njegove popularnosti kao turističke atrakcije, nakon što smo dobili pozitivnu ocjenu njihovog žirija i visok broj glasova posjetilaca iz Azije. Ovaj *sertifikat* dodjeljuje se za objekte i sadržaje svrtsane u četiri kategorije: hoteli, restorani, prodavnice i *turističke atrakcije*, gdje je i kotorski Pomorski muzej. **(Više na strani 2)**

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru
Mart 2015. godine

Direktor Pomorskog muzeja
mr Mileva Pejaković Vujošević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
Drago Brdar

Prijatelji i saradnici

Prof. dr Anton Sbutega

Prof. dr Gracijela Čulić

Prof. dr Marija Radulović

Don Anton Belan

mr Stevan Kordić

Prof. dr Milenko Pasinović

Antun Tomić

Milan Sbutega

Zoran Radimiri

Željko Brguljan

Petar Palavrić

Radojka Abramović

Jelena Karadžić

Slavko Dabinović

Milica Vujović

Smiljka Strunjaš

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru
Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000
Telefon: +382 (0) 32 304 720
Fax: +382 (0) 32 325 883
Website: www.museummaritim.com
e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Savjet Pomorskog muzeja

Odlukom Vlade od 18. decembra 2013. g. formiran je Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4 godine raditi u sledećem sastavu:

Ljiljana Zeković, predsjednik

mr Milena Martinović, član

Maja Četković, član

Slavko Dabinović, član

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine "Bokeljska mornarica", utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske, njeno izuzetno kulturno nasleđe kroz prikupljanje, čuvanje i predstavljanje naše bogate pomorske tradicije i kulturne baštine.

Mr Milevi Pejaković Vujošević zahvalnica Bokeljske mornarice 809 u Zagrebu

Mr Milevi Pejaković Vujošević sredinom marta stigla je zahvalnica Hrvatske udruge Bokeljska mornarica 809 u Zagrebu, koja je direktorici Pomorskog muzeja u Kotoru, dodjeljena za dugogodišnju saradnju u čuvanju i promociji bokeljskih kulturnih i istorijskih vrijednosti. Zahvalnica je dodijeljena povodom obilježavanja 90 godina postojanja i plodnog rada bokeljske organizacije u Zagrebu.

Naš muzej Vrhunski izbor azijskih turista

(Nasravak sa strane 1)

Priznanje koje smo dobili od veb agencije lianorg.com je značajno za naš muzej jer, kako se navodi u obrazloženju koje potpisuje **Rita Chen**, menadžer komunikacija, informacije o Pomorskom muzeju biće promovisane kroz njene medije putem mreža, videa, knjiga i turističkih vodiča, pa će kroz to Pomorski muzej, a s njim i Kotor, postati još prisutniji među azijskim turistima. U 2014, ova agencija ja je rangirala objekte u 1.580 gradova u 83 zemlje. Obrazloženje koje smo dobili je inače tipsko za sve koji su proglašeni najboljim turističkim izborom.

Rangiraju se četiri kategorije objekata: hoteli, restorani, prodavnice i takozvane turističke atrakcije gdje su muzeji i slično. Za svaku kategoriju je osmišljena jedinstvena medalja koja se dodeljuje jednom godišnje. Dobtnik ima pravo da je postavi na ulazu u svoj objekt. Svake godine, svi kvalifikovani pobjednici iz prethodne godine se ponovo procjenjuju i tako dodaju na novu listu kvalifikovanih kandidata za tekuću godinu.

Top choice ciljno tržište su Kina, Japan i ostale zemlje u Aziji. Misija Lianorg agencije je da promovise svoju veb stranicu kao prvi i najpouzdaniji pretraživač za turiste.

Top choice sistem promocije uključuje:

- Veb stranice: uglavnom lianorg.com i druge aplikacije, itd;
- Video: Lianorg video sistem, TV stanica i YouTube, itd;
- Knjige: Lianorg turistički vodiči i časopisi.

Sistem rangiranja *Top choice* zasniva se na ocjenama stručnih saradnika i turista, a u Lianorg smatraju da one osiguravaju autentičnost i pouzdanost informacija o kandidatima. Takođe sistem uključuje i komentare i povratne informacije od korisnika objavljene direktno na veb stranici www.lianorg.com

U obrazloženju se navodi i da je www.lianorg.com autentična i profesionalna veb stranica posvećena turističkom sadržaju, sa fokusom na pružanju generalnih informacija o putovanju i turističkim destinacijama. Na toj veb stranici svaka turistička atrakcija ima zasebnu stranicu, gdje turisti mogu naći korisne i praktične informacije poput kontakta, zvanične veb stranice, radnog vremena, GPS mape, fotografija, itd. Automatsko pozicioniranje na GPS mapi turisti mogu koristiti na mobilnim telefonima i laptopovima ukoliko im zatreba pomoć da pronađu adresu objekta ili detaljnu navigaciju.

JOŠ JEDAN STRANI ZVANIČNIK VISOKOG RANGA U PALATI GRGURINA

Margaret En Uehara nova ambasadorka SAD u Muzeju

Interesovanje za Pomorski muzej Crne Gore i bogato kulturno-istorijsko nasljeđe koje se baštini u Palati Grgurina pokazala je i nova ambasadorka SAD u Crnoj Gori **Margaret En Uehara (Margaret Ann Uehara)**. Gospođa Uehara počastvovala nas je svojom posjetom 6. marta, obilaskom naše institucije tokom svoje zvanične posjete Kotoru.

Ambasadorka Margaret En Uehara (u sredini), A. Sanšajn Ison (desno) i mr Stevan Kordić (lijevo)

Ambasadorka SAD je u Pomorski muzej došla u pratnji saradnice **Ane Sanšajn Ison (Anna Sunshine Ison)**, atašea za medije i kulturu ambasade SAD-a, i **mr Stevana Kordića**, profesora matematike na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru, vrsnog fotografa i publiciste, koji je našoj uvaženoj gošći bio vodič kroz Muzej i Kotor. Gospođi ambasadorki je u Palati Grgurina dobrodošlicu poželele **mr Mileva Pejaković Vujošević**, direktorica Muzeja.

Nakon što je obišla Palatu Grgurina i razgledala eksponate ambasadorka Uehara je u knjigu utiska našeg muzeja napisala sljedeću poruku: *Kako nevjerovatan i divan Muzej. Tako sam počastvovala sam što sam bila ovdje.*

Bila nam je izuzetna čast i zadovoljstvo da gošći visokog ranga prezentiramo bogatu pomorsku prošlost i tradiciju Boke Kotorske. Zahvaljujemo se gos-

pođi Ueharu i ovim putem na ukazanoj počasti.

Gospođa Margaret En Uehara je ambasadorka SAD u našoj republici od 14. februara ove godine kada je u Podgorici predala akreditive **Filipu Vujanoviću**, predsjedniku Crne Gore. Ona je na tom mjestu naslijedila ambasadorku **Sju K. Braun** kojoj je istekao mandat. Prethodno, ambasadorka Uehara je službovala u Austriji, Njemačkoj, Uk-

rajini, Indoneziji, Japanu, Filipinima, Velikoj Britaniji i Maliju.

Ambasadorka Margaret En Uehara je tokom posjete Kotoru razgovarala sa predsjednikom Opštine **dr Aleksandrom Stjepčevićem**. On je uvačenju gošću upoznao sa najvećim razvojnim izazovima grada pod zaštitom UNESCO-a. Mediji su prenijeli da je ambasadorka Uehara izrazila spremnost SAD da pruži podršku lokalnoj samoupravi i nadu da će se dosadašnja dobra saradnja nastaviti. Predsjednik Opštine Kotor zahvalio se na već dodjeljenoj pomoći američke vlade Kotoru u vidu brojnih projekata realizovanih kroz Ambasadorov fond za očuvanje kulturnog nasljeđa i donacije USAID-a. Predsjednik Stjepčević takođe je najavio dalje jačanje saradnje Opštine Kotor i američkog grada Santa Barbare (Kalifornija) sa kojim je potpisana Povelja o bratimljenju.

Gospođa Margaret En Uehara (lijevo), Ana Sanšajn Ison (u sredini) i mr Mileva Pejaković Vujošević

What an amazing and wonderful museum. I am so honored to be here. 6 March 2015
Margaret En Uehara
US Ambassador

Posjet Pomorskom muzeju u Istanbulu

Upriličen povodom 8. marta posjet Istanbulu ekipe kotorskog Pomorskog muzeja i naših sugrađana zamišljen je bio i kao mali studijski obilazak tamošnjeg Pomorskog muzeja. Želja nam je bila da na licu mjesta vidimo sam muzej i eksponate, kao i da upoznamo neke metode rada tog velikog baštinika turske pomorske istorije. Ono što nismo predvidjeli bio je grip kao i privatne obaveze zbog kojih je ženski dio ekipe prvobitno prijavljen za ovo putovanje bio redukovan. No, s druge strane, tu su se našli uvijek dobrodošli i zanimlji saputnici na ovakvim putovanjima – sveštenici Kotorske biskupije, prijatelji Pomorskog muzeja.

Nažalost, u vremenu koje je bilo na raspolaganju, ekipa nije uspjela obići cijeli muzej, ali ono što je vidjela na čalnovu je ostavilo izuzetan utisak. **Mr Mileva Pejaković Vujošević**, direktorica našeg muzeja, bila je zadivljena autentičnošću i veličinom izložbenog prostora i neobično lijepim osvetljenjem. Njoj, ali i ostalima, najupečatljivije su bile replike starih galija izrađene u prirodnoj

velični, a posebno ona na kojoj su figure veslača u nošnjama. Kao direktorica, razumljivo, posebno je obratila pažnju na izdvojen prostor u kome su smješteni bistro i *divna suvernirnica* gdje se prodaju predmeti izrađeni na osnovu autentičnih predmeta iz Muzeja, te bogato urađena Monografija Muzeja. Ona ističe i jednostavnost postavke i jednostavnost uređenja prostora, dva sidra ispred muzeja kao simbole.

Bibliotekaru našeg muzeja **Slavku Dabinoviću**, prema sopstvenom kazivanju, najviše se dojmila velika galija od 40 metra, najbolje sačuvan primjerak starog plovila te vrste, a s njom i originalni kaići koji su renovirani i postavljeni u istambulskom muzeju. Na Slavka su utisak ostavila i bronzana poprsja kapudan paša, svih zapovjednika Osmanlijskih flota počev od 12. vijeka, uključujući naravno i poprsje po zlu čuvenog Hajrudina Barbarose, koji je 1538. godine osvojio Herceg-Novi i Risan i bezuspješno opsjedao Kotor sa flotom od 200 brodova i 30.000 ljudi.

Fotografije: Internet portali

Fotografije: S. Dabinović

Iz posebnih razloga Slavkovu pažnju je privukao veliki, 11 tona, težak propeler koji je pripadao njemačkom ratnom brodu **Geben** a kojeg je Turska otkupila od Njemačke i nakon toga mu promijenila ime u **Yavuz Sultan Selim**. Propeler se nalazi vani ispred Muzeja, a za Slavka je bio interesantan jer je oficir na *Gebenu* u tom vremenu, 1914. godine, bio kapetan **Đurko Radimir** iz Dobrote, stric **Zorana Radimira** donatora i prijatelja Po-morskog muzeja u Kotoru i Slavkovog bliskog prijatelja. *Gaben* (*Yavuz Sultan Selim*) je inače imao četiri takva propelera od po 11 tona.

Don Anton Belan veliku pažnju je bio posvetio osmanlijskoj, pet metara dugoj svilenoj admiralskoj zastavi iz Lepantske bitke (1571.) koju je koristio zapovjednik turske flote **Ali Paša**. Tu zastavu su zarobile snage Hrišćanske lige i nakon pobjede odnijele u Vatikan. Papa Pavle VI je mnogo godina kasnije (1964.) zastavu otomanskog admirala poklonio Turskoj.

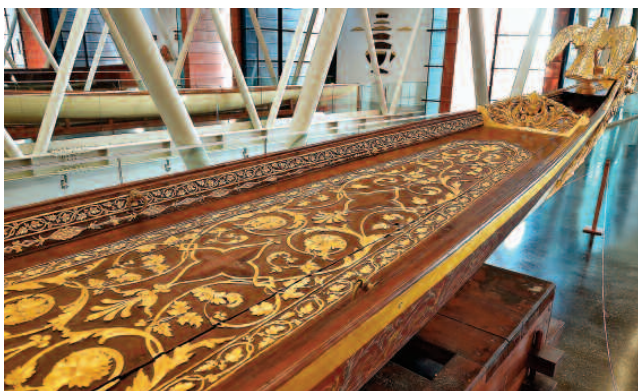
POMORSKI MUZEJ U ISTAMBULU

Čuvar nacionalne pomorske historije

Pomorski muzej u Istambulu je nacionalna institucija koji je u oblasti pomorstva najveći muzej u Turskoj, sa mnogo različitih zbirki, u kome se čuva 20.000 predmeta. Osnovan je 1897. godine od strane Otomanskog ministra mornarice **Bozkadali Hasan Paše Husnu**. Šezdesetih godina prošlog vijeka premešten je na sadašnju lokaciju u okrug Beşiktaş, na obalu Bosfora, 23 kilometra udaljenu od centra Istambula. Zgrada Muzeja je nedavno renovirana u skladu sa savremenim standardima muzeologije. Nova zgrada je otvorena 4. oktobra 2013. godine. Sada, osim podruma ima još dva sprata sa ukupno 20.000 kvadratnih metara gdje su smješteni i višenamjenski kongresni centar sa kapacitetom za prijem 170 osoba, dvije umjetničke galerije, jedan kafić, radionice, prostor za djecu i dva salona. Muzej posjeduje važnu kolekciju vojnih artefakata koji se odnose na Osmansku mornaricu. Otkako je ponovo otvoren, Muzej je posjetilo skoro 190.000 ljudi, među kojima je 86.000 studenata i 12.000 stranih turista. Muzeju se dodaje i nova zgrada koja će ove godine biti spremna za prijem posjetilaca.

Fotografije: Internet portali

(Nastavak sa prethodne strane)

Na ulazu u Muzej postvljene su skulpture važnih ličnosti turske pomorske historije. Pažnju posjetilaca najviše privlači 40 metara duga galija na kojoj su smještene lutke mornara-veslača obučen u tradicionalnu odjeću, koja zauzima najveći prostor u Muzeju. Osim veličine i izgleda, galija ostavlja upečatljiv utisak i zato što je to jedini preostali originalni primjerak te vrste plovila.

Na spratu gdje je smještena ova galija nalaze se i ornamentima bogato ukrašene imperijalne barke koje su koristili sultani, članovi carstva i viši državni. Na istom spratu su prikazani brodovi koje je koristio **Kemal Atatürk** tokom svog predsjednikovanja. Slika Istanbula, osmanlijske flote i turske pomorske historije su među ostalim atraktivnim eksponatima na ovom spratu.

Strana Muzeja okrenuta ka Bosforu je uglavnom prekrivena staklom pa Bosfor izgleda kao slika preko cijelog zida. Posjetioci se penju na gornji sprat kroz hodnik čiji su zidovi ukrašeni minijaturnim brodovima i slikama preuzetim iz prestižnih turskih pomorskih kolekcija. Posjetioci tu mogu vidjeti i niz drugih zanimljivih eksponata, kao što je pomenuta turska zastava iz bitke kod Lepanta (7. oktobra 1571.)

Svojim jednostavnim dizajnom pažnju skreće čamac koji je uključen među muzejske eksponate 2004. godine. Riječ je o jednoj vrsti barke koja se koristila za prevoz oružja i municije Crnim morem za vrijeme turskog rata za nezavisnost. Put transporta je opisan kao *put nezavisnosti*. Brodica je 1992. pronađena u okrugu Inebolu a 2004. Muzej je plovilo kupio od lokalne opštine.

Prizemlje Muzeja je dodijeljeno malim i velikim likovnim radovima povezanim sa turskom pomorskom historijom. Tu su i pušake, uniforme, dijelovi brodova, brodski dnevnici, kompas, nameštaj, astrolabovi. Tu posebnu pažnju privlače komadi masivnog lanca, koji je uspješno korišćen u odbrani Carigrada (1453) od upada osmanlijskih brodova u rukavac Zlatni rog i zbog koga je Mehmed Osvajač bio prisiljen da svoju flotu (70 brodova) kopnenim putem, preko naučenih balvana, prebaci u Zlatni rog.

Manje poznata sekcija Muzeja je Istorijski arhiv turske mornarice. Arhiv se nalazi u posebnoj zgradi nekoliko stotina metara od samog muzeja. Bogata je resursima za sve koji žele da istražuju historiju Otomanske mornarice. Arhiva sadrži 7.000 radova, 21.000 knjiga, 716 karti, 858 atlasa i 242 rukopisa, te više od 10.000 fotografija koje prikazuju brodove, luke, škole, mornare, brodogradilišta i vježbe jedrenja. Kolekcija od milion dokumenata koji su pripadali Otomanskoj mornarici preliminarno je klasifikovana i kompletna dokumentacija će uskoro biti prebačena u digitalni format. Najstariji dokument Arhiva je sveska računa koja potiče između 1670. i 1673. godine.

Fotografije: Internet portali

UZ GODIŠNICU ROĐENJA
JEDNOG OD NAJVEĆIH SLIKARA
BOKE KOTORSKE

Tripo Kokolja autor izuzetnog ikonografskog djela

Dana 28. februara 1661. u Perastu rođen je Tripo Kokolja, jedan od najvećih slikara u Boki Kotorskoj i prvi bokeški barokni slikar od formata koji je djelovao u domaćoj sredini nakon niza vjekova isključivog uvoza slika iz Venecije. Uz 354-tu godišnjicu njegovog rođenja podsjećamo se sa-mog slikara i njegovog djela.

Arhivski podaci o slikarskom velikanu Boke Kotorske su veoma škrti. U obilju dokumenata o Perastu iz tog vremena sam Kokolja se lično nigdje ne pominje. Njegov lik donekle osvjetljuju tek matice rođenih, poruka na fresci i potpisi na nekim slikama.

Zna se da je bio skromnog porijekla a pretpostavlja da je školovan u Veneciji. Takođe je poznato da je veći dio svog relativno kratkog života (52 godine) proveo u Boki Kotorskoj, gdje je naslikao i najveći dio svog opusa od 70-tak slika i oltarnih pala, te da je kao slikar živio u sjeni svog mecene i velikog naručitelja barskog nadbiskupa **Andrije Zmajevića**. On ga je, prema sopstvenom ikonografskom programu, angažovao za oslikavanje svetišta Gospa od Škrpjela, što je će postati životno djelo Kokolja i uz to jedan od najljepši Marijanskih ciklusa, kako na ovim prostorima, tako i u okviru kulturnog i umjetničkog nasljeđa jugoistočne Evrope. Kokolju je Zmajević angažovao i na oslikavanju njegove palate u sjevernom dijelu Perasta. Tripo Kokolja je za mauzolej Andrije Zmajevića, kapelicu posvećenu Gospi od Rozarija, naslikao oltarnu palu Otajstva presvetog Rozarija, koja se može vidjeti u riznici župne crkve svetog Nikole u Perastu.

Osim slikarskih djela po crkvama, veliki bokeški barokni slikar slikao je iluzionističke pejzaže s motivima Boke kotorske i Venecije. Nažalost, ti radovi nisu sačuvani. Ostao je, međutim, sačuvan jedan nijemi, vrlo vrijedan trag – umjetnikov autoportret, oštećeno ulje na dasci dimenzija 38x27,5 cm, rađeno oko 1690. godine. Autoportret se čuva u Palati Bujovića, Muzeju grada Perasta. Prema tom portretu urađena je i slikareva bista, koja se nalazi u centru trga ispred župne crkve Sv. Nikole u Perastu.

Zimski karneval

POVORKA MASKI - SPALJIVANJE ŠTRIGONE VJEŠTIČIĆ

Završna manifestacija tradicionalnog zimskog karnevala u Kotoru i ove godine je održana u odloženom terminu, to jest 1. marta umjesto posljednje nedjelje prethodnog mjeseca (22. februara). Do odlaganja je, kao i prošle godine, došlo zbog lošeg vremena, koje se na žalost nekoliko ponovilo i u vrijeme održavanja fešte.

Po tradiciji, i ovogodišnji karneval obilježili su povorka maski, suđenje i spaljivanje krivca za sve nedaće Kotorana u protekloj godini za koga su Kotorani proglasili **Štrigonu Vještičić**.

Zbog kiše i lošeg vremena šarolika karnevalska povorka sa kojom je počela završna karnevalska fešta ove godine je bila u nešto manjem broju. Pošto je povorka prodefilovala pored gradskih bedema *Kotorski Slamni sud* je na Maceu presudio Štrigoni Vještičić.

Na glavnom gradskom Trgu od oružja, potom su dodjeljena priznanja najboljim karnevalskim grupama. nagrađene su karnevalske grupe: *Za dešpet*, maska *Kotorske kiše* (1. mjesto), *Feral* - maska *Gingerbread* (2. mjesto) i *Karampana stariji* – maska *Duhovi* (3. mjesto), a na kraju je održan koncert hrvatske pjevačice **Jelene Rozge**.

Ovogodišnje zimske karnevalske svečanosti su počele 14. februara kada su održani dječiji maskenbal na Prčanju i karnevalska predstava *Kotorski bokunići* u Kulturnom centru Kotor.

Karnevali danas

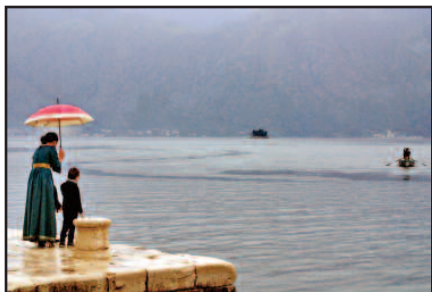
Karneval je danas tipičan spektakl čiji je cilj privlačenje turista i materijalna dobit. Karnevalske slike tijela, sa svojim složenim značenjem, karnevalsko proslavljanje života kao svezemaljske obnove i preporoda, preuzete su samo kao okoštale slike, kao prazne forme koje su dobile nova, prozaična značenja, koja im je dalo današnje društvo, kome je prioritet materijalizam, fetišizacija robe i konzumerizam. Tome nije odolilo ni kotorski karneval. Međutim, njegova duga tradicija, ... čini kotorski karneval kulturnim fenomenom od posebnog značaja, navodi se u studiji **Stanke Janković Pivljanin**.

Fešta kamelija

DOLAZAK KAPETANA - NAJBOLJI ARANŽMANI - MUŠULJADA

Tradicionalna stolivska i kotorska manifestacija **Fešta kamelija** počela je 20. marta izložbom aranžmana od cvjetova i listova kamelije, a nastavljena je 22. marta igrom dočeka kapetana i prigodnim programom u čast cvijeta kamelije i početka proljeća. Popularnu turističko-kulturnu manifestaciju već godinama uspješno priređuju NVO *Udruženje kamelija* i Mjesna zajednica Stoliv. To bokeljsko mjesto na obali Kotorog zaliva poznato je po svojim prelijepim đardinima prepunim crvenih, bijelih i šatiranih kamelija, čije su prve primjerke na ove prostore bokeški pomorci donijeli sa Dalekog istoka krajem 18. vijeka

Izložba je ove godine priređena u foajeu tivatskog Centra za kulturu. Stotinjak posjetilaca koji su prepunili hol tivatskog Centra, ispod vijenca kamelija na ulazu, dočekale su dame obučene kao stare Bokeljke od prije nekoliko vjekova, časteći goste suvim smokvama, priganicama, rakijom i kiteći ih cvjetovima kamelija. Unutra su ih čekali maštoviti aranžmani koji su kameliju kombinovali sa starim namještajem, keramičkim posuđem sa dalekoistočnim motivima, starom bokeškom garderobom, elementima brodske opreme, čak i ribarskim alatima poput vrša. Izložbu je otvorila inž. hortikulture **Tanja Krstović**.

Centralna svečanost posvećena kameliji, održavala se dva dana potom sa početkom u 11 sati i završilase u Stolivu ispred Doma kulture **Niko Bilafer**. Kulturno-zabavni program počeo je igrom kojim je simbolično prikazan dolazak kapetana sa mora koji je iz Japana donio prvu sadnicu kamelije na ove prostore. Kapetan se ove godine, umjesto na stolivsko mulo, iz čamca iskrcao na pontu ispred crkve Svete Marije gdje su ga dočekali žena i djeca.

Potom su u ime organizatora prisutne pozdravili predsjednik NVU **Kamelija Vinko Vujović** i predsjednik Mjesne zajednice Stoliv **Borisav Mustur**, a manifestaciju je otvorio potpredsjednik Opštine Kotor **Tvrtko Crepulja**.

Na platou ispred Doma kulture nastupili su KUD **Boka**, članovi plesnog kluba **Infinity** iz Kotora, djeca iz dječjeg vrtića Škaljari otplesali su valcer u čast kameliji, učenica muzičke škole **Vida Matjan** iz Kotora **Tamara Živković** svirala je na flauti, učestvovali su i učenici Osnovne škole **Drago Milović** iz Tivta, a naš sugrađanin **Ilko Marović** govorio je stihove svog brata **Gracije** koji je na veoma inspirativan način doživio Stoliv i čarobni cvijet koji ne miriše.

Ples djece iz vrtića Škaljari; Aranžmani od kamelije; Priprema mušuljade

Fotografije: Radio Bokanews

Stari jedrenjaci u KOTORU danas

Jedan od najstarijih jedrenjaka koji plove i dan danas – veliki francuski trojarbolni bark **Belem** – pohodio je Kotor sredinom maja prošle godine. Taj 118 godina stari atraktivni klasični jedrenjak izgrađen je daleke 1896. godine u brodogradilištu **Chantiers Adolphe Dubigeon** u Nantu. Dug je 58 metara, metalnog trupa i deplasmana 750 tona. Plovi sa 16 članova posade, a može ukrcati do 48 radoznalaca koji ne žale skupo da plate zadovoljstvo plovidbe i osnovne pomoračke obuke na tradicionalnom jedrenjaku.

Belem je napravljen sa namjenom transporta robe između južnoameričkih i francuskih luka i sve do 1914. godine plovio je Atlantikom dovozeći u Evropu šećer i razne začine sa Kariba, kafu i kakaovac iz Brazila i Francuske Gvajane. Tokom tog perioda, 8. maja 1902. godine, brod je izbjegao katastrofu kada je došlo do erupcije vulkana Maun Pele na Martiniku, a koji je uništio gotovo sve brodove što su se toga dana zatekli u glavnoj luci tog ostrva, *Sent Pjer*. Takođe, za vrijeme jednog od svojih 33 preplovljavanja Atlantika, brod je preživio i požar što je izbio u štivama i koji je uništio kompletan teret - 115 grla živih mula koje su putovale za Evropu.

Brod je 1914. godine otkupio **Hjuu Grosvenoru**, drugi britanski Vojvoda od Vestminstera, koji je jedrenjak prodao 1922. godine baronu **Arturu Ernestu Ginesu**, britanskom plemiću, jednom od najstrastvenijih jedriličara u tamošnjim bogatim krugovima. Grosvenor je, nakon što je kupio brod, atraktivni jedrenjak pretvorio u privatnu luksuznu jahtu dodavši mu dva dizel-motora za plovidbu kada nema vjetrova. Gines pak brodu mijenja ime u **Fantôme II**, kao i snast i jedrilje, da bi nekadašnji *Belem* bio što brži pod vjetrom. U pratnji svoje tri kćeri baron Gines je na ovom brodu 1923. oplovio svijet, tokom kojeg putovanja je *Fantôme II* izbjegao uništenje u manjem cunamiju nastalom kada je snažan zemljotres pogodio japansku luku Jokohama u kojoj se brod nalazio.

Nakon smrti Ginesa, lijepi jedrenjak kupuje venecijanski grof **Vitorio Ćini**. Kod njega brod ostaje do 1965. godine. Nakon nekoliko godina ležanja u raspremi u Veneciji, brod 1972. preuzimaju italijanski karabinjeri koji mu pokušavaju vratiti originalni izgled i snast iz 1896. To se pokazalo kao finansijski izuzetno skupa operacija, pa je na kraju brod otkupila francuska **Fondacija Belem** koja, januara 1979, nakon 65 godina odsustva, lijepi brod vraća u domovinu, obnavlja ga i vraća originalni izgled i prvobitno ime *Belem*.

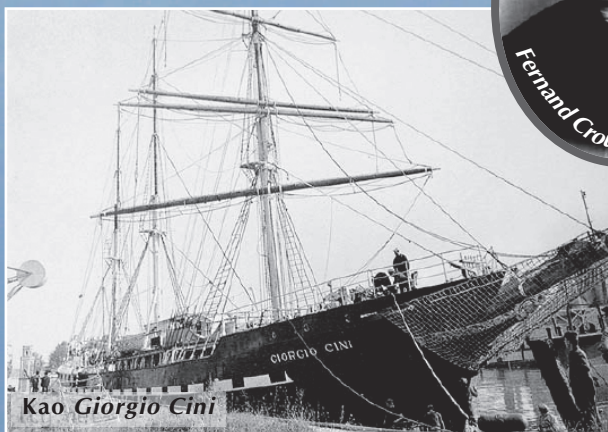
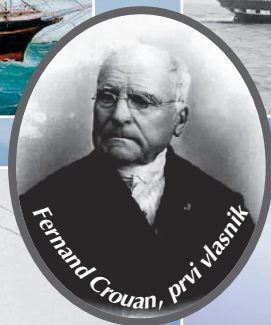

Belem na početku plovitbe

Kao *Fantôme II*

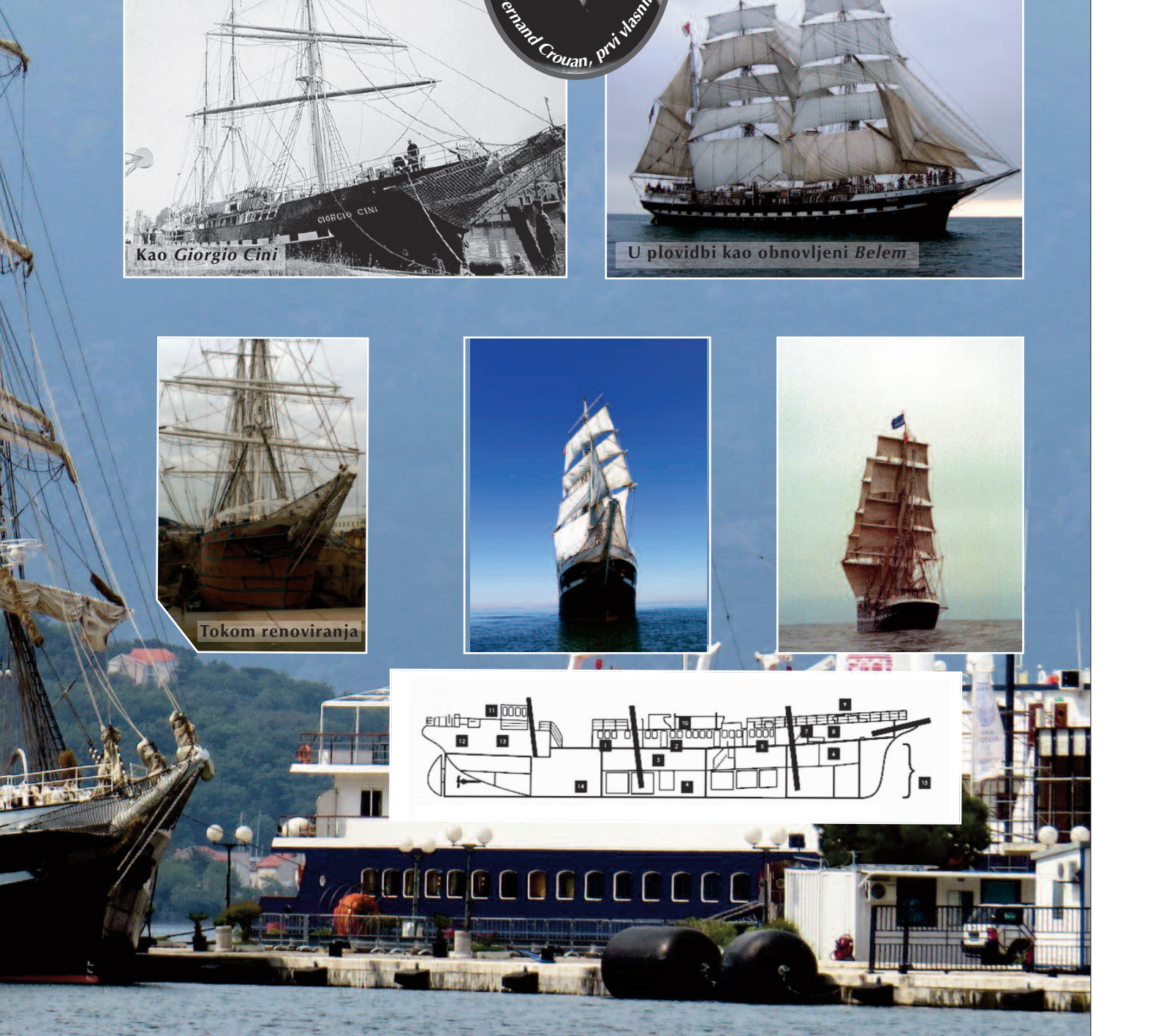
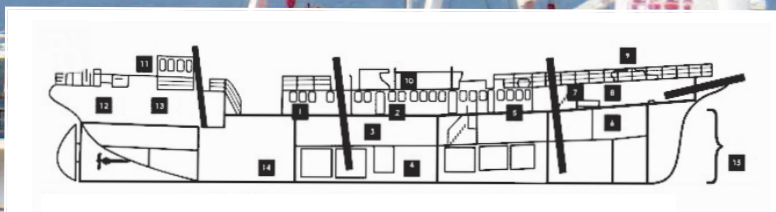
Kao *Giorgio Cini*

U plovitbi kao obnovljeni *Belem*

Tokom renoviranja

100 GODINA OD POTAPANJE KRALJEVE JAHTE RUMIJA:

Prije 100 godina, u noći između 1. i 2. marta 1915. godine u barskom akvatoriju je potopljena jahta **kralja Nikole – Rumija**. Te noći austro-ugarski razarači **Čikoš, Strajter i Ulan** i torpiljerke Tb 57, Tb 66 i Tb 67 ušli su u barsku luku oko 2:30. Torpiljerke su prekinule konopac kojim je jahta bila vezana za lukobran. Poslije neuspjelog pokušaja zbog jakih talasa da jahtu odvuču za Boku, jedna od torpiljerki je u Rumiju ispalila torpedu, od čega je jahta prepolovljena i potonula na ulazu u barski zaliv u 2:45.

Rumija, jahta s pogonom na paru, na vijak, sa dva jarbola, duga 47,78 metara, a široka 6,10 metara, bila je ponos crnogorske flotile. Kupio ju je sultan **Abdul Hamit** u Engleskoj i darovao kralju Nikoli. Pod imenom **Zaza**, sa turskom posadom stigla je pod Pristan za Novu 1905.

U Balkanskom ratu **Rumija** je saradivala sa kopnenom vojskom u Medovi i prevozila potrebni ratni materijal i srpsku vojsku sa grčkih brodova na obalu. U Prvom svjetskom ratu njome su prevoženi vojska, hrana, municija i ratni materijal iz Bara za Medovu, a nakon opsade Pristana prevoz je vršen iz Medove i Drača.

Pomorstvo

Rječnik

VINDJAMER (*vindžamer, engl. Windjammer*) je naziv za jedrenjak većeg tipa koji je razvijen u drugoj polovini 19. vijeka. Važio je za nasljednika klipera, te u odnosu na klipera bio je sporiji, ali imao veći teretni prostor i lakše se koristio, pri čemu je bio ekonomičniji. Na početku su vindjameri bili napravljeni od drveta, ali sa vremenom i od metala. Porijeklo imena je iz engleskog to **jam the wind, pritisnuti vjetar** - brodovi koji se pritiskuju uz vjetar ili koje vjetar pritiska (na dolje). Vindjameri su zapravo veliki jedrenjaci od tri do četiri ili pet i više jarbola koji su nastali sa namjerom što bolje ekonomičnosti (cargo ships - prevoz robe, posada itd.). Dobrih pedeset godina bili su faktički najbolji brodovi na svjetskim morima, sve dok ih nisu zamjenili parobrodovi. Bili su posljednja klasa velikih komercijalnih jedrenjaka, dizajniranih poslije industrijske revolucije. Gvožđe i čelik su korišćeni jer su ti materijali dozvoljavali gradnju brodova većih dimenzija i prevoz većih količina tereta. Uobičajeni kargo kapacitet bio im je 2.000 do 5.000 tona. Obično su prevozili rasuti teret, kao što su klade, đubrivo, žitarice ili rude sa jednog kontinenta na drugi. Danas vindjameri služe uglavnom kao školski jedrenjaci ili za krstarenja po morima.

Stari jedrenjaci u Boki

Nava **Leon Coronato** zahvaćena olujom; Zavjetna slika kapetana Petra Smeće; Ulje na platnu, nepoznati autor, 1746; Kolekcija Svetilišta Gospe od Škrpjela, Perast